

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น
A STUDY OF THE INTEGRATIVE BUDDHIST LEARNING
MANAGEMENT MODEL OF THE MORAL TEACHING MONKS
IN SCHOOLS IN KHON KAEN PROVINCE*

วิรัตน์ ทองภู, สมควร นามสีฐาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Wirat Thong, Somkhuang Namseethan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, khonkean Campus, Thailand

E-mail: wiratmcukk1986@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ศึกษารูปแบบ และนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 254 รูป โดยใช้หลักการประมาณค่าสัดส่วน คำนวณแบบเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารและครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 10 รูป/คน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Research) เน้นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยใช้แบบสอบถาม และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเสริม โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางด้วยวิธีเชิงพรรณนา ส่วนสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ 2) ด้าน

การสอนเชิงพุทธบูรณาการด้วยหลักไตรสิกขา 3) ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรูปธรรมและมีคู่มือในการเรียนการสอน 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่น่าสนใจและทันสมัยบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา 5) ด้านการสอนเชิงพุทธบูรณาการด้วยไตรสิกขา มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

3. การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีองค์ประกอบการเรียนรู้ที่มีสาระสำคัญครบถ้วน สร้างความคิดรวบยอดกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระยะเวลา เน้นการนำความรู้ไปใช้ในการคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็นขั้นเป็นตอนตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น เน้นกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน มีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีความเหมาะสม มีเกณฑ์การประเมินที่เที่ยงธรรมโปร่งใส สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีการบูรณาการกับหลักธรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ : จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ, พระสอนศีลธรรม

Abstract

The aims of this research were: to study the conditions and the models, and present the model of the integrative Buddhist learning

management of moral teaching monks in schools in Khon Kaen province. The sample group was 255 moral teaching monks in schools in Khon Kaen province selected by using proportion estimation methods based on the table of Krejcie & Morgan. The target group consisted of 10 of executives and moral teaching monks in the morality teaching schools. This study was conducted by means of a mix research methodology primarily focusing on the quantitative one by using the questionnaire and using qualitative research as supplementary information by using the structured in-depth interview. The data analysis method was a descriptive analysis. The statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation.

The research results were as follows:

1) The conditions of the integrative Buddhist learning management of moral teaching monks in schools in Khon Kaen province in overall and in each aspect were rated at a very good level of practice. The studied aspects were rated in this descending order: 1) integrated Buddhist learning plan; 2) integrated Buddhist teaching by the threefold training principles; 3) learning media and learning resources; 4) organizing learning activities and 5) measurement and evaluation.

2) The model of the integrative Buddhist learning management of moral teaching monks in schools in Khon Kaen province can be summarized as follows. 1) The integrated Buddhist learning management plan: the curriculum has been adjusted to be in accordance with the problems with a concrete learning plan and a teaching manual. 2) Learning activities: there are interesting and modern activities, integrated with modern science, with interventions of morality and ethics in teaching and learning. 3) Learning media and learning resources: there is technology development in teaching and learning to be consistent with the subject matter. 4) Measurement and evaluation: there are assessments that are in accordance with the content.

5) Buddhist teaching by integrating the principles of the threefold training: the dhammas are integrated into the teaching and learning management in order for learners to be able to adapt to everyday life.

3) The integrative Buddhist learning management of moral teaching monks in schools in Khon Kaen province has a learning management plan that is consistent with the learning unit. There is a complete learning element, creating concepts with standardized learning. The learning content is appropriate for the duration, emphasizing the use of knowledge in creative analytical thinking. Learning activities are divided into steps as appropriate for the content of each level. It emphasizes activities that are diverse and can be adapted for use in daily life. It promotes students' thinking processes with morality and ethics; and desirable characteristics. It brings modern learning media to integrate into teaching and learning. There are various suitable methods of measurement and evaluation. There are the assessment criteria that are fair, transparent and consistent with the learning standards integrated with the dhamma principles for students to learn, practice and used in daily life.

Keywords: The Integrative Buddhist Learning Management Model, The Moral Teaching Monks

บทนำ

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เป็นภารกิจของพระสอนศีลธรรมและเป็นพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ที่ต้องเข้ามาร่วมกันรับผิดชอบไม่ปล่อยให้เป็นที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะการเอาจริงจังของสังคมในการให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมจะเป็นตัวช่วยผลักดันให้สังคม ตระหนักและหันมาสนับสนุนส่งเสริมความเจริญงอกงามของเยาวชน และทำให้เยาวชนมีความกล้าหาญทางคุณธรรมและจริยธรรม การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็น

การเรียนรู้ชีวิตควบคู่กันไปกับวิชาอาชีพ จัดเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกายและทางใจ การศึกษาเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ผู้เรียน เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทยอยู่ในกำกับของรัฐบาล ได้ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาตรงตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวมาแล้วนั้น อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ปัจจุบันรัฐบาลให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นหน่วยงานบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งมีพระสงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นและนิสิตของมหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 18,000 รูป จากการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า ด้านผลผลิตจากการสอนศีลธรรมของพระสงฆ์ นักเรียนสามารถนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนตั้งใจฟังคุณครูและมีสมาธิในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเรื่องต่างๆ ได้รวดเร็ว แต่ในสภาพทั่วไปของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปัจจุบัน มีบริบทความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแวดล้อม วุฒิการศึกษา โอกาสในการพัฒนาศักยภาพตนเอง รวมทั้งความรู้เรื่องสื่อการเรียนการสอน (พระกิตติศักดิ์ ธีรปัญญา (เจริญสุข), 2561)

ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนด้านพระพุทธศาสนา คุณธรรม จริยธรรมให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการสอน และศักยภาพของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีคุณภาพทั้งในสาระองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่สามารถบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับยุคสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และสังคมแห่งการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นและสำคัญ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น ที่จะให้เกิดผลต่อการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่นนั้น เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Research) คือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research)

ประชากร ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ปีการศึกษา 2562 จำนวน 785 รูป

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ในเขตอำเภอเมือง จำนวน 254 รูป ที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น, ซึ่งอยู่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้มาโดยใช้หลักการประมาณค่าสัดส่วนประชากร คำนวณแบบเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 10 รูป/คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือแบบสอบถาม เพื่อประเมินพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือ การสัมภาษณ์ผู้บริหาร โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้

ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำเครื่องมือสำหรับการบันทึกข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร งานวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามอายุ ตั้งแต่ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 67.7 อายุตั้งแต่ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 28 จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาทางธรรม ระดับต่ำกว่าเปรียญธรรม 3 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 59 ระดับเปรียญธรรม 3 ประโยคขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41 จำแนกตามประสบการณ์สอน ระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.6 ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ตามลำดับ สภาพข้อมูลพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น โดยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ 1.ด้านแผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) 2.ด้านการสอนเชิงพุทธบูรณาการด้วยหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) 3. ด้านสื่อการเรียนรู้/และแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) 4.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) 5.ด้านการ

วัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับที่มากทุกด้าน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ว่า 1) ด้านแผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรูปธรรมและมีคู่มือในการสอน 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่น่าสนใจและทันสมัยบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล มีการประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหา 5) ด้านการสอนเชิงพุทธบูรณาการด้วยไตรสิกขา มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

3. การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีองค์ประกอบการเรียนรู้ที่มีสาระสำคัญครบถ้วน สร้างความคิดรวบยอดกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระยะเวลา เน้นการนำความรู้ไปใช้ในการคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็นขั้นเป็นตอนตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น เน้นกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน มีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีความเหมาะสม มีเกณฑ์การประเมินที่เที่ยงตรงโปร่งใส สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีการบูรณาการกับหลักธรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านแผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวรธนา ญาณวโร (สุวรรณเพ็ง) (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษาโดยเฉพาะการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน และกัน ความสามัคคี ความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สร้างขวัญและกำลังใจ การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ ช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ในการทำงานร่วมกันในสถานศึกษา อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำรัส บุตดาพงษ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) ประกอบด้วยการสร้างจิตสำนึกด้านโทษของยาเสพติด ด้านกฎแห่งกรรม และด้านการคบมิตร

3. ด้านสื่อการเรียนรู้/และแหล่งการเรียนรู้ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก) (2559) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสอนศีลธรรมที่มีการศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม และการศึกษาบาลีที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสอนศีลธรรมที่มีพรรษาและประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคพบว่า พระสอนศีลธรรมขาดการทบทวนความรู้ให้กับนักเรียน

ครูพระสอนศีลธรรมไม่เพียงพอ บรรยายภาคในการเรียนและการจัดเวลาในการสอนไม่เหมาะสมต่อผู้เรียน ยิ่งไปกว่านั้นยังขาดการร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และสถานราชการส่งเสริม สนับสนุน ทางการศึกษา เช่น สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ และนวัตกรรมเทคโนโลยี ไม่มีความหลากหลายและไม่เท่าทันภาวะการณ์ในปัจจุบัน ส่วนกิจกรรมยังขาดการนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม การศึกษาต่อผู้เรียน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้น การประเมินผลไม่มีความหลากหลายไม่สอดคล้องกับสภาพจริง ข้อเสนอแนะที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ พระสอนศีลธรรม ควรมีการทบทวนบทเรียนที่ได้สอน มาแล้วก่อนเข้าสู่เนื้อหาในปัจจุบัน ควรเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมทั่วทุกโรงเรียน ควรสร้างบรรยากาศ เช่น สอนธรรมศึกษาในห้องจริยธรรม และนอกสถานที่บริเวณวัดที่ใกล้กับโรงเรียนส่วนส่งเสริมสนับสนุนทางการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของพระสอนศีลธรรมและโรงเรียนควรมี การสอบถามสำรวจความต้องการจากพระสอนศีลธรรมพร้อมให้การสนับสนุน ควรมีกิจกรรมพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านทักษะในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งการวัดผลและประเมินผลที่มี ประสิทธิภาพ

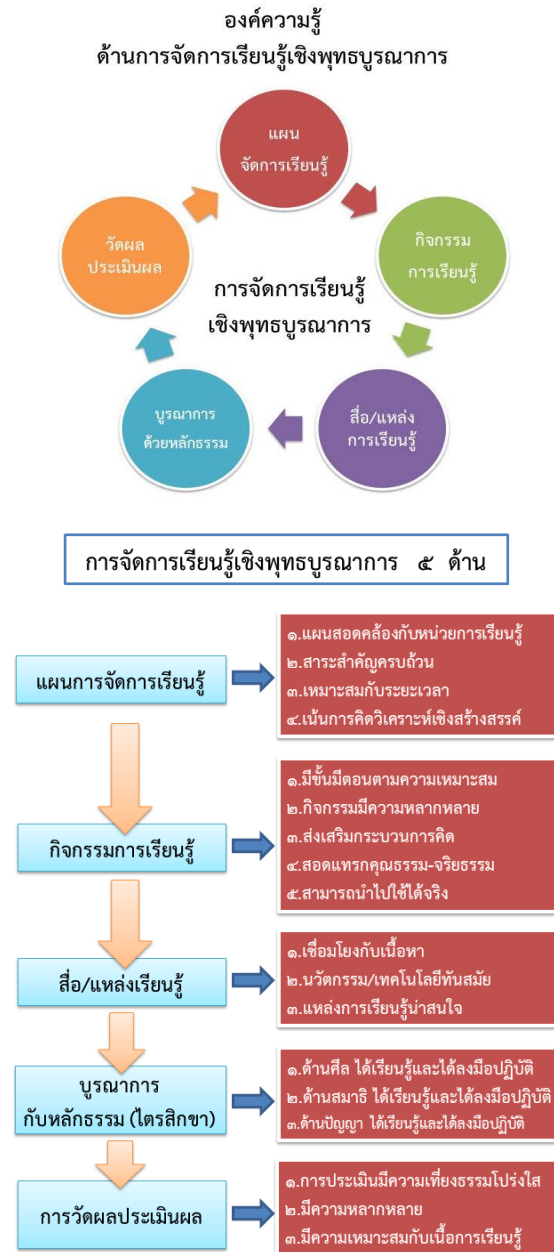
4. แนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะพระสงฆ์จังหวัดได้ให้การสนับสนุนพระสอนศีลธรรมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน โดยการอบรมการสอนธรรมะ การให้ความรู้ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนได้เข้ามาร่วมและ ได้รับ ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับธรรมะและความรู้ทั่วไป สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป ส่วนโรงเรียนมีความคาดหวังกับพระสอนศีลธรรมมาก จึงเห็นว่าการสอน ศีลธรรมเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ และยังสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานต้นสังกัดควรนำเทคนิค การสอน และการวัดและประเมินผลที่สามารถนำข้อค้นพบดังกล่าวไปสู่การพัฒนา นอกจากนี้การให้ความอนุเคราะห์ส่งพระสอนศีลธรรมมาสอนนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความ ประพฤติดี และการเรียนดีขึ้น และด้านการอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนเห็นว่าขาด การประสานงานอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวสันต์ ธีรวโร (เกษงาม)(2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน รายวิชาพระพุทธศาสนาของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการจัดเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ ระดับมาก การประเมินสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา พระพุทธศาสนาของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสภาพการใช้ รองลงมาคือ ด้านปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพ การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนโดยรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยรวมในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

5. ด้านการสอนเชิงพุทธบูรณาการด้วยหลักไตรสิกขา พบว่า สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสน่ห์ สีภาวี และบรรจบ บรรณรุจิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาระบบการ เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า กระบวนการการเรียนรู้แบบบูรณาการของตะวันตก ก่อเกิดมาจากการทดลองในระบบการศึกษาเฉพาะทางที่เริ่มมาจากผู้สอนกับผู้เรียนเป็นจุด ศูนย์กลาง และเจาะจงลงไปถึงความชำนาญพิเศษ ซึ่งขยายไปตามสภาพปัญหาอย่างเป็น ระบบและจำกัดฐานข้อมูลที่ซับซ้อน ปฏิบัติการอย่างนี้มีผลออกมาเป็นการบูรณาการกัน ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม สำหรับกระบวนการศึกษาตามแนวพระพุทธศาสนาจากพระ ปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเกิดมาจากการสั่งสมบารมี 10 ที่ยาวนาน การสั่งสมบารมีที่ ยาวนานเช่นนั้น เป็นส่วนสำคัญของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยาวนานและการทดลองที่ยาว โดยใช้ชีวิตเป็นเดิมพัน หลังจากนั้นทั้งหมดนั้นจึงมีผลออกมาเป็นการรู้แจ้งที่สมบูรณ์ในทุกข์ และความดับทุกข์ซึ่งเป็นความจริงของชีวิต การเรียนรู้แบบนี้สัมพันธ์อย่างสมบูรณ์แบบอยู่ กับปริยัติ (การศึกษา) ปฏิบัติและปฏิเวธ (การรู้แจ้ง) ซึ่งพุ่งลงไปที่ความจริง เป็นการศึกษา ทดลองที่เป็นธรรมชาติและเป็นวิถีชีวิตซึ่งแสดงตัวออกมาเป็นรูปธรรมผ่านความสะอาดความ สงบและความรอบรู้ นี่คือนักสมาธิปฏิบัติ หรือ ทางสายกลาง ซึ่งทำลายความเห็นผิดและ ความคิดผิดและขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความเห็นถูกและความคิดถูก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีองค์ประกอบการเรียนรู้ที่มีสาระสำคัญครบถ้วน สร้างความคิดรวบยอดกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระยะเวลา เน้นการนำความรู้ไปใช้ใน

การคิดวิเคราะห์เชิงสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็นขั้นเป็นตอนตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น เน้นกิจกรรมที่มีความหลากหลายและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน มีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย มีความเหมาะสม มีเกณฑ์การประเมินที่เที่ยงธรรมโปร่งใสสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีการบูรณาการกับหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรสอดแทรกหลักสูตรเพิ่มเติมให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากนโยบายทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้พบปัญหาและการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ ผู้ที่ควบคุมดูแลโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงควรมีการจัดอบรมประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้เท่าทันกับสถานการณ์สภาวะปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยตรงต่อผู้เรียนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการควรให้มีความหลากหลาย และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในด้านการแสดงความคิดเห็นจากการเผชิญสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริง โดยเน้นทักษะ กระบวนการการสังเกต การคิด วิเคราะห์ และการเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ยั่งยืน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอด ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

3. สื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรมในด้านการบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้เน้นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและหลากหลายวิธี เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่

เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและก้าว
ทันต่อโลกยุคศตวรรษที่ 21 สู่การพัฒนาทางการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้น
ให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง กล้าเผชิญสถานการณ์และสภาพแวดล้อมจริง สามารถนำ
ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและถ่ายทอดสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดย
ส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะ ความรู้ และความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมด้วยการสอดแทรก
คุณธรรม จริยธรรมและหลักธรรมที่เหมาะสม

2. ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ให้มีสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน โดยจัดให้
เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ให้มีความทันสมัย สามารถนำเทคนิค สื่อ นวัตกรรมในท้องถิ่นมา
บูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการศึกษาที่ยั่งยืน

3. ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ สามารถ
เชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์ สภาพแวดล้อมจริง ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามหลักธรรม
ด้วยกระบวนการสังเกต คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเหตุผล แก้ปัญหาเป็นและแชร์
ประสบการณ์

เอกสารอ้างอิง

จำรัส บุตดาพงษ์ และคณะ. (2561). บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในการแก้ไขปัญหา
เสพติดด้วยการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 9(2),
201-211.

พระกิตติศักดิ์ ธีรปณฺโญ (เจริญสุข). (2561). บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการ
เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา.
ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูโพธิสุวรรณคุณ (มานพ จันทาโก). (2559). บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 5(1), 31-47.
- พระปลัดวรรณ ญาณวโร (สุวรรณเพ็ง). (2562). การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคม.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวสันต์ ธีรวโร (เกษงาม). (2562). การศึกษาสภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19. พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. สืบค้นเมื่อ 15 มี.ค. 2562. จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/074/1.PDF>.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสน่ห์ สีภาวี และ บรรจบ บรรณรุจิ. (2560). พัฒนาระบบการเรียนรูเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 5(3), 278-289.